

PM 2 2005-10-19 SLUTLIG BEDÖMNING

Fråga om snedvridning av konkurrensen genom en kommunal bolagskoncerns verksamhet på den allmänna marknaden utanför den kommunala kompetensen.

Linköpings kommun bedriver genom det kommunala bolaget Tekniska Verken i Linköping AB diverse kommersiellt betingade verksamheter, bland annat renhållning, som delvis riktar sig till avnämare utanför kommunens område.

Tekniska Verken i Linköping AB (nedan TVL) ^[1] helägs indirekt av Linköpings kommun genom det kommunala holdingbolaget Linköpings Stadshus AB^[2].

TVL, vars registrerade aktiekapital uppgår till 200 miljoner kronor, utgör moderbolag i en koncernbildning med 14 redovisade dotterföretag.^[3]

Föremålet och det kommunala ändamålet för TVL:s verksamhet beskrivs enligt registrerad bolagsordning på följande sätt: ”*Bolaget har till föremål för sin verksamhet att själv eller genom ägda bolag uppföra, förvärva, äga, förvalta samt utveckla fast och lös egendom i form av anläggningar och utrustning för tekniska nyttigheter och tjänster och driva annan med bolagets förenlig verksamhet. Andamålet med bolagets verksamhet är att mot ersättning och med iakttagande av de för verksamheten gällande kommunala principerna vara till nytta för kommuninvånarna och andra kunder i Linköping genom att tillhandahålla de tekniska funktioner som redovisas som föremål för bolagets verksamhet vari god kvalitet, leveranssäkerhet och värnande av miljö ingår. Till ändamålet hör även att ge ägaren skälig avkastning. Även funktionen som auktoriserad vägarinstitution kan fullgöras av bolaget. Vad beträffar produktion och handel med el och fjärrvärme och därmed sammanhängande verksamhet gäller dock vad därom sägs i gällande lag om handel med el mm. Efter kommunfullmäktiges godkännande kan bolaget, för att främja dessa ändamål, äga aktier eller andelar i andra företag*”.

Enligt ett av kommunfullmäktige i Linköping i mars 2005 reviderat ägardirektiv utvecklas det kommunala ändamålet för TVL med dotterföretag vidare enligt följande: ”*Tekniska Verken i Linköping AB skall genom produktion och förvärv samt aktiv utveckling av kommunala tekniska nyttigheter tillgodose att kommuninnevånarna i Linköping har tillgång till el, vatten, värme m fl tekniska nyttigheter på konkurrenskraftiga villkor*”. Vidare framgår av ägardirektivet att ”*För Tekniska Verken i Linköping AB gäller – med avvikelse från det generella ägardirektivet – nedanstående avseende ... kommunala principer [...] Bolaget bedriver kommunal verksamhet och för sådan gäller självkostnadsprincip, likställighetsprincip och lokaliseringsprincip. Bolaget skall iakttaga följande kommunala princip: Lokaliseringsprincipen: Bolaget skall normalt endast bedriva verksamhet inom det geografiska området Linköpings kommun med omnejd. Undantag gäller för all verksamhet som omfattas av lagen om handel med el mm (1994:618). Dessa principer gäller även för samtliga dotterbolag*” (ägardirektivets markering med understruken text)^[4].

I årsredovisningen för 2004 presenterar sig TVL-koncernen som ”*ett regionalt företag med Linköping som bas och med energi och miljö som hörnpelare. Vi har över 220 000 privatpersoner som kunder och delar gärna med oss av vårt kunnande till 30 kommuner och många företag*”^[5]. Av årsredovisningshandlingarna framgår vidare att ”*Med Linköping som bas verkar koncernen i princip i en region från mellersta Södermanland i norr till mellersta Småland i söder begränsad av Vättern i väster och Östersjön i öster. Koncernen bedriver energirörelser med el-, värme-, kyla-, biogas-, elnäts- och avfallsverksamheter samt VA-verksamhet. I serviceutbudet ingår också kommunikationstjänster samt entreprenad-*

underhålls- och konsulttjänster med anknytning till koncernens kompetenser inom samhällets infrastruktur”.² Av den egna hemsidan på internet (www.tekniskaverken.se) framgår vidare att ”Vi delar med oss av vårt kunskande till 25 kommuner och många företag. Tekniska Verken är Sveriges största producent av miljövänlig biogas, vi var tidigt ute med optofiber och är världsledande på avfallsförbränning”^[6].

Förutom de tjänster som produceras för kommunmedlemmarna i Linköping är TVL engagerad även för ett flertal andra kommuners räkning. TVL har bland annat avtal med det av Boxholms kommun helägda bolaget Boxholmshus AB^[7] för att genom återvinning eller behandling ta om hand sådant hushållsavfall som Boxholms kommun annars ansvarar för^[8]. Liknande avtal finns även mellan TVL och Nybro kommun^[9], Söderköpings kommun^[10], Ydre kommun^[11] respektive Ulricehamns kommun^[12]. Det senare avtalet omfattar genom hängavtal även avfall som samlats in i Emmaboda kommun^[13]. TVL engagerar sig även genom koncernbolaget Katrineholms Miljö och Återvinning AB^[14] med bl.a. renhållning i Katrineholms kommun^[15]. TVL-koncernen bedriver också annan verksamhet, exempelvis fjärrvärmeverksamhet i Kisa^[16], drift och underhåll av gaturummet och tekniska försörjningsnätet i Åtvidaberg, drift och underhåll av gator och parker i de centrala delarna av Norrköping samt driften av en badanläggning i Norrköping^[17].

I en debattartikel i tidningen Östgöta Correspondenten utvecklar ansvariga företrädare för Linköpings kommun sin syn på TVL:s verksamhet enligt följande: ”Hur rimmar det med lagen om att kommunala bolag främst ska verka inom egna lokala gränser? Här kan teori och praktik skilja sig åt beroende på de medel man använt för att uppnå kommunalt ställda mål. Till slut handlar det inte minst om pragmatik. Låt oss förtydliga vad vi menar. Linköpings kommun [har] till Tekniska Verken, med dotterbolaget Stadspartner ställt krav som innebär att bolaget genom sin verksamhet ska ’påverka priset på varor och tjänster så att dessa är till fördel för linköpingsborna’ och att ’även kunna erbjuda tjänster där bolagets kompetens och resurser kan utnyttjas på ett lönsamt sätt’. Vi menar att Tekniska Verken med dotterbolag här efterlever mycket högt ställda förväntningar. På den marknad Tekniska Verken agerar bedrivs företagsamhet utan hänsyn till geografiska gränser. Tekniska Verken har genom företagsköp, godkända av kommunfullmäktige, förvärvat extern produktionskapacitet för att uppnå målet om prisvärda tjänster. I de fall ett företag förvärvats som också har verksamhet i annan kommun kan följden bli att vårt eget kommunala bolag får ett driftansvar för en verksamhet utanför kommungränsen”^[18].

Gällande rätt

Kommuner som bedriver affärsverksamhet på den allmänna marknaden har en betydligt förmånligare ställning än sina motsvarande privata konkurrenter. Ytterst finansieras kommunernas verksamhet genom skattemedel. Normalt föreligger inte heller något avkastningskrav på det av kommunen riskerade kapitalet. Problemen med offentligt finansierade aktörers verksamheter på konkurrensmarknader har i ett flertal avgöranden uppmärksammats av det statliga Konkurrensverket, som bl.a. har uttalat att den från konkurrenssynpunkt enda acceptabla lösningen i princip är att kommuner inte bedriver verksamheter på varu- och tjänsteområden med fungerande konkurrens.^[19]

Förutsättningarna för kommunal drift av verksamhet genom (direkt eller indirekt ägda) kommunala företag regleras genom kommunallagen (1991:900) – KL.

Enligt 3 kap. 16 § KL, som hänvisar till 11 kap. 6 § regeringsformen, får värden av en kommunal angelägenhet med vissa undantag överlämnas till annan utförare, exempelvis ett företag.^[20]

Sker överlämnandet till ett bolag i vilket kommunen innehar samtliga aktier skall enligt 3 kap. 17 § KL det ”kommunala ändamålet” med verksamheten ha fastställts av fullmäktige.

Detta kan ske antingen genom att fullmäktige antar bolagsordning för bolaget eller på annat sätt^[21].

Enligt 2 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385) –ABL,^[22] skall föremålet för ett aktiebolags verksamhet anges i bolagsordningen. Kravet i 3 kap. 17 § KL på angivande av det "kommunala ändamålet" för kommunala bolag skiljer sig något från vad som annars krävs enligt 2 kap. 4 § ABL ("föremålet för verksamheten") i det att det "kommunala ändamålet" även skall innefatta den kommunala målsättningen eller avsikten med den verksamhet som avses bedrivas i bolagsform. Detta mål får till sin karaktär inte avvika från de grundsatser som gäller för övrig kommunal verksamhet eller strida mot de för kommunerna särskilt kompetensbegränsande principerna, bl.a. lokaliseringsprincipen och näringsprincipen (se vidare nedan).^[23] Bestämmelserna syftar bland annat till att förhindra att kommunala aktiebolag används som tillflykt för icke kompetensenlig kommunal verksamhet^[24].

Den formella lagligheten av sådana målsättningar som kommunerna fastställer för sina bolag kan bli föremål för laglighetsprövning i domstol. När det gäller den löpande driften finns det inte något motsvarande kontrollinstitut. Lagligheten av individuella beslut i bolagens löpande drift kan således inte särskilt prövas särskilt. Det är därför av betydelse att kommunerna redan i statuterna för de kommunala bolagen (bolagsordningen eller motsvarande kommunala ändamålsdirektiv) anger tydliga ramar inom vilka de kommunala bolagen har att verka, samt att bolagen håller sig inom dessa.

Enligt rättspraxis (RÅ 1984 ref. 2:25) anses det exempelvis inte räcka med att verksamheten enligt bolagsordningen begränsas genom en allmän hänvisning till ramarna för den kommunala kompetensen. En närmare precisering av vilka kompetensliga uppgifter som åvilar bolagen synes därför fordras för att uppfylla gällande krav. Av det aktuella avgörandet, som avsåg ett kommunalt industrifastighetsbolag i Piteå som enligt bolagsordningen bl.a. skulle ”handlägga allmänt näringslivsfrämjande åtgärder inom ramen för kommunens kompetens”, framgår följande: ”I rättspraxis har godtagits att en kommun överlämnat en kommunal angelägenhet till en privaträttslig juridisk person som kommunen äger eller är huvudman för. Lagligheten av ett sådant överlämnande är beroende av att vissa förutsättningar är uppfyllda. Sålunda skall bl a verksamheten falla inom den kommunala kompetensen och risken för ett kompetensöverskridande skall vara ringa. - I det uppdrag fullmäktige lämnat bolaget har inte närmare angivits vad som avses med allmänt näringslivsfrämjande åtgärder. Uppdragets omfattning har därigenom blivit obestämt. En viss precisering av uppdraget får anses ligga i att åtgärderna skall falla inom ramen för den kommunala kompetensen. En sådan precisering framstår dock som otillräcklig med hänsyn till att uppkommande kompetensfrågor kan antas i många fall bli svårbedömbara. Eftersom det är bolaget som i första hand har att ta ställning i dessa frågor är risken för kompetensöverskrivanden vid verksamhetens utövande påtaglig. Genom beslutet har fullmäktige därför överskridit sin befogenhet. På grund härav skall beslutet upphävas”.

Uppkommande kompetensfrågor om kommunernas och landstingens allmänna befogenheter regleras genom kommunallagen. Kommunal och landstingskommunal verksamhet har länge omgärdats av ett antal rättsliga grundprinciper. De flesta har vuxit fram genom rättspraxis. En del av dessa har under årens lopp kommit att lagfästas och då framför allt i kommunallagen. Principerna har vuxit fram i syfte att begränsa den kommunalrättsliga kompetensen. Tanken bakom de kommunalrättsliga principerna är, förutom att begränsa den rättsliga kompetensen, att kommuner och landsting skall dimensionera sina resurser så att de kan producera den mängd tjänster som de egna innevånarna (kommunmedlemmarna) har behov av. Kommunal eller landstingskommunal verksamhet får således inte dimensioneras i syfte att skapa utrymme för att kunna sälja tjänster till andra.

Enligt 2 kap. 1 § kommunallagen skall kommuner och landsting ta hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller dess medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller annan. Bestämmelsen ger bl.a. uttryck, dels för den s.k. *näringsprincipen* om att kommuner och landsting inte skall ägna sig åt verksamheter som skall bedrivas av andra, dels för den s.k. *lokaliseringsprincipen* enligt vilken en kommun eller ett landsting inte

får engagera sig i verksamheter som riktar sig till andra än de egna kommun- eller landstingsmedlemmarna.

Lokaliseringsprincipen uppställer därigenom vissa hinder mot att kommuner och landsting säljer tjänster till varandra. En kommun eller ett landsting kan som huvudregel således inte ägna sig åt interkommunal entreprenadverksamhet i syfte att bibehålla sysselsättningen för den egna personalen eller för att expandera verksamheten utöver det egna behovet.

Lokaliseringsprincipen har i rättspraxis försetts med viktiga modifikationer som hänger samman med befolkningens rörlighet och ofullkomligheter i kommunindelningen. Vidare har i lag införts vissa undantag från lokaliseringsprincipen. Ett sådant undantag avserproduktion och handel med el samt nätverksamhet, exempelvis fjärrvärmeverksamhet i geografisk närhet till kommunens eller det kommunala företags fjärrvärmeverksamhet inom den egna kommunen, om syftet är att uppnå en mer ändamålsenlig verksamhet.^[25] Fjärrvärmeverksamhet utan sådan omedelbar anknytning till den egna nätverksamheten är däremot inte tillåten.^[26] Vidare har kommunal linjetrafik tills vidare undantagits från den kommunala kompetensbegränsning som lokaliseringsprincipen innebär.^[27]

Lagen innefattar även förbud enligt den s.k. *näringsprincipen* för kommuner att engagera sig i verksamheter som traditionellt hävdats av det privata näringslivet. Kommunerna får således inte vara verksamma inom det s.k. egentliga näringslivets sektor, vilken framförallt omfattar varuproduktion. Även produktion av tjänster som saknar allmännyttigt intresse eller typiskt sett inte ingår i vad kommuner kan förväntas tillhandahålla allmänheten utgör sådant som en kommun inte skall syssla med.

Vad som redovisats om begränsningar i den kommunala kompetensen gäller även för kommunala bolag. Det är således inte möjligt för kommunerna att kringgå kommunallagen genom att i bolagsform vara verksamma på områden som ligger utanför vad de kommunala förvaltningarna får ägna sig åt.

I rättspraxis har i några fall kommuner och landsting undantagsvis tillåtits sälja rent tillfällig överskottskapacitet på marknaden. En grundläggande förutsättning har i dessa fall varit att den kommunala verksamheten inte får göra sig permanent beroende av intäkter från externa kunder.

I RÅ 1993 ref. 12 behandlas ett fall där ett landstingsägt tvätteri bedrev verksamhet på den allmänna marknaden. Tvätteriet måste enligt landstinget långsiktigt dimensionera sina resurser för sitt behov och det ansågs då nödvändigt att söka sig nya kunder för att undvika kapitalförstöring. Det i målet aktuella avtalet motsvarade en andel mindre än 1,5 procent av tvätteriets samlade produktion. I domen anges inledningsvis att det överklagade beslutet innebär att tvätteriet inlåter sig på verksamhet som normalt faller utanför den kommunala kompetensen. Domstolen konstaterade emellertid att tvätteriets verksamhet var till helt övervägande del inriktad på att tillgodose det egna landstingets behov och den aktuella försäljningen på den allmänna marknaden omfattade endast en ringa del av produktionen. Tvätteriverksamhet är dessutom en sådan etablerad och erkänd verksamhet som ett landsting får ta befattning med. Det får därför anses naturligt, menade domstolen, att tvätteriet, bl.a. för att undvika onödig kapitalförstöring, under en övergångsperiod och *vid tillfällig överkapacitet i mindre omfattning* konkurrerar på den allmänna marknaden. Det var inte heller visat, avslutade domstolen, att den aktuella affärsverksamheten skulle innebära någon beaktansvärd affärsrisk eller *utgöra ett brott mot lokaliseringsprincipen*.

Någon generellt giltig måttstock för vad som kan vara att betrakta som tillåten överskottsförsäljning finns emellertid inte. Undantag har, som bl.a. framgår av referatet ovan, inte medgivits för överskottsförsäljning som även innefattar överträdelse av lokaliseringsprincipen.

Preliminär bedömning

Konkurrenskommissionen är en oberoende expertgrupp som uppmärksammar och motverkar fall där offentliga organ genom överträdelse av lag, genom subventioner eller genom att blanda samman myndighetsutövning med annan verksamhet snedvrider konkurrensen.

Den kommunala lokaliseringsprincipen innebär att kommunala åtgärder måste vara knutna till kommunens egna område eller dess invånare för att de skall anses som lagliga. Begränsningen omfattar även verksamhet som bedrivs genom kommunala företag. TVL med dotterföretag ägs av Linköpings kommun och omfattas således av samma begränsningar avseende verksamhetens omfattning och inriktning som annars gäller för kommunen och dess förvaltningar. Trots detta engagerar sig TVL med att utföra tjänster för exempelvis renhållning som enligt lag åvilar andra, bland annat Boxholms Emmaboda, Katrineholm, Nybro och Ulricehamns respektive kommuner. TVL bedriver även annan verksamhet, exempelvis gatuunderhåll och teknisk förvaltning, åt andra kommuner.

Till skillnad från vad ansvariga företrädare för Linköpings kommun synes ge uttryck för är lokaliseringsprincipen absolut, och kan inte sättas åt sidan genom "pragmatiska" eller andra kommunala överväganden. Endast föreskrifter i lag kan medföra utvidgning av den kommunala kompetensen och undantag från exempelvis lokaliseringsprincipen. El-handel, viss nätverksamhet, samt kommunal linjetrafik utgör för närvarande exempel på sådan verksamhet där lagstiftaren ansett att den kommunala lokaliseringsprincipen inte gäller. Motsvarande undantag för renhållningsverksamhet eller för teknisk service föreligger dock inte, varken enligt praxis eller enligt gällande lag.

Den verksamhet för andra än de egna kommunmedlemmarnas räkning som TVL med dotterföretag för närvarande engagerar sig i strider således mot lag.

Vid bedömningen av vad kommunala bolag får ägna sig åt skall även beaktas de föreskrifter i form av bolagordning och kommunala instruktioner som kommunen har beslutat fastställa för respektive bolag. Enligt kommunallagen är kommunerna skyldiga att fastställa det "kommunala ändamålet" för de egna bolagen. Därmed avses att kommunen i förväg skall försäkra sig om att bolagen inte bedriver verksamhet som strider mot den kommunala kompetensen.

I ägardirektiv för TVL med dotterföretag har kommunfullmäktige i Linköpings fastställt som det kommunala ändamålet med koncernen att denna skall tillgodose att kommuninvånarna i Linköping har tillgång till el, vatten, värme m fl tekniska nyttigheter på konkurrenskraftiga villkor. Koncernens bolag skall normalt och med undantag för viss elverksamhet, endast bedriva verksamhet inom det geografiska området Linköpings kommun med omnejd.

Enligt egen uppgift är TVL med dotterföretag verksamt med åtgärder i mellan 25 och 30 kommuner "i en region från mellersta Södermanland i norr till mellersta Småland i söder". Även om vissa av de aktuella åtgärderna utgörs av kompetensenlig el-handel eller nätverksamhet förekommer det i icke obetydlig utsträckning sådan verksamhet som Linköpings kommun eller dess kommunala bolag över huvud taget inte skall engagera sig i, exempelvis omhändertagande av avfall från ett stort antal kommuner, renhållnings- och entreprenadverksamhet, park- och gatuunderhåll samt teknisk service. Detta rimmar illa med bolagsordningens och ägardirektivets reglering att TVL är inrättat för att med iakttagande av de för verksamheten gällande kommunala principerna vara till nytta för kommuninvånarna och andra kunder i Linköping samt att koncernen normalt skall bedriva verksamhet endast inom det geografiska området Linköpings kommun med omnejd.

Även den fjärrvärmeverksamhet som koncernen bedriver utanför Linköpings kommuns område kan sättas ifråga. Dylig verksamhet får enligt gällande lag endast komma ifråga undantagsvis, i geografisk närhet till kommunens eller det kommunala företagens fjärrvärmeverksamhet inom den egna kommunen, om syftet är att uppnå en mer ändamålsenlig verksamhet.

Den verksamhet för kringliggande kommuners räkning som TVL med dotterföretag engagerar sig i och som inte består av ren el-handelsverksamhet eller nätverksamhet med omedelbar anknytning till Linköpings kommuns område, strider således även mot bolagets egna statuter.

Sammantaget är den affärsverksamhet som TVL med dotterföretag bedriver och som riktar sig till kommuner och andra utanför Linköping eller till andra än Linköpings kommuns kommunmedlemmar, olaglig samt otillåten i förhållande till bolagets egna statuter. Den angivna verksamheten snedvrider dessutom förutsättningarna för konkurrensen.

-
- [11] Tekniska Verken i Linköping AB (TVL), med registreringsnummer 556004-9727, bildades den 18 oktober 1902 och registrerades av Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket) den 26 januari 1903; Nuvarande firma registrerades 4 oktober 2004. Nu gällande bolagsordning antogs den 31 augusti 2004.
- [12] Linköpings stadshus AB (publ) med registreringsnummer 556534-0485, bildades den 23 augusti 1996 och registrerades av Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket) den 11 september 1996; Nuvarande firma registrerades den 24 januari 1997. Tidigare firma har varit Framsteget nr 2851 AB. Nu gällande bolagsordning antogs den 11 maj 1999. Bolagets registrerade aktiekapital uppgår till 1,1 miljard kronor och fördelas på 1.001 aktier med nominellt värde på vardera 100.000 kronor. Föremålet och det kommunala ändamålet för bolaget verksamhet består enligt gällande bolagsordning i att *”övergripande samordna de kommunala bolagens verksamheter genom att äga och förvalta aktier och andelar i kommunala företag inom Linköpings kommun. Ändamålet med bolagets verksamhet är att samordna ägaransvaret för de kommunala företagen inom Linköpings kommun i syfte att uppnå ett optimalt resursutnyttjande. Vid en eventuell likvidation skall bolagets behållna tillgångar tillfalla Linköpings kommun för att, till den del de ej motsvaras av tillskjutet kapital, användas till det ändamål för vars främjande bolagets bildats”*.
- [13] I den koncern där Tekniska verken i Linköping AB (556004-9727) utgör moderbolag ingick per den 31 december 2004 följande koncernredovisade dotterföretag: AB Östgas, (556379-9781); Svensk Biogas i Linköping AB; (556581-4612); Linköping Biogas AB; (556034-8228); Linköping Kraftnät AB; (556483-4926); Ljusfors Kraft AB; (556042-3351); Parkeringsaktiebolaget Dukaten; (556177-1071); Stadspartner AB; (556441-1196); Utsikt Linköping AB; (556426-8588); Västerviks Kraft Elhandel AB; (556415-8946); Östkraft AB; (556544-2638); Enista AB; (556506-6734); BusinessLink i Linköping AB; (556590-7507), samtliga med säte och stämma i Linköping Vidare ingick i koncernen Mätarteknik Öst AB, (556404-9327), med säte och stämma i Norrköping samt Katrineholm Energi AB, (556034-4581) med säte och stämma i Katrineholm. (Årsredovisning 2004, not 18, andelar i koncernföretag, sid. 59). Härutöver ingår i koncernen dotter-dotterföretag, vilka indirekt innehas av TVL genom koncernredovisade dotterbolag, exempelvis Katrineholms Miljö och Återvinning AB, (556191-1745) som ägs av Katrineholm Energi AB. Enligt uppgift omfattade koncernen per den 31 december 2004, ”ett 20-tal juridiska personer, varav 15 är rörelsedrivande”. (Årsredovisning 2004, förvaltningsberättelsen, sid. 43). Övriga företag där TVL äger andelar är Brävallakraft AB; Linköping City Business Center AB ; CityLink AB; EFO AB; EFO Energiaskor AB; Föreningssparbanken AB; Kommunala Kraftvärmegruppen AB; Mjölby-Svartådalen Energi AB; Värmeverkens Ek förening; Mellansvenska naturgaskonsortiet AB; Def. Waste ekonomiska förening; Svenska Energibolag AB; Polargas AB.
- [14] Linköpings kommun, reviderat ägardirektiv, rubricerat som ”Särskilt ägardirektiv år 2005 för Tekniska Verken i Linköping AB” antaget av kommunfullmäktige i Linköping den 29 mars 2005 (KF § 74/05). För närvarande pågår laglighetsprövning av kommunfullmäktiges beslut vid Länsrätten i Östergötlands län (män nr. 1576-05).
- [15] Tekniska verken i Linköping AB, Årsredovisningshandlingar för 2004, sid. 2.
- [16] Tekniska Verken i Linköping AB, Information om koncernen, www.tekniskaverken.se/tekniskaverken/information_om_foretaget/index.html
- [17] Se Konkurrenskommissionens utredning KKO 05-022/023.
- [18] Kommunernas obligatoriska ansvar för renhållning m.m. regleras genom miljöbalken – MB, avfallsförordningen (2001:1063) samt genom kommunala renhållningsordningar och avfallsplaner. Av 15 kap. MB framgår att samtliga kommuner är skyldiga att se till att i vart fall allt hushållsavfall inom deras område tas om hand. Skyldigheten enligt miljöbalken omfattar att hushållsavfall såväl insamlas och transporteras som återvinns eller behandlas. En kommun kan välja att antingen handha renhållningen i egen regi eller att uppdra åt någon annan, t.ex. ett bolag, att för kommunens räkning utföra insamlingen eller omhändertagandet av avfall. Om renhållningsverksamheten uppdras att mot vederlag utföras av någon annan
- [19] Se Konkurrenskommissionens utredning KKO 05-019.
- [110] Se Konkurrenskommissionens utredning KKO 05-032.
- [111] Se Konkurrenskommissionens utredning KKO 05-033.
- [112] Se Konkurrenskommissionens utredning KKO 05-015.
- [113] Se Konkurrenskommissionens utredning KKO 05-017/018.
- [114] Katrineholms Miljö och Återvinning AB, med registreringsnummer 556191-1743, bildades den 27 oktober 1975 och registrerades av Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket) den 8 januari 1976; Nuvarande firma registrerades 23 november 1988. Tidigare firma har varit Katrineholms Affärsverk Aktiebolag. Nu gällande bolagsordning antogs den 31 augusti 2004. Bolaget ägs av Katrineholms Energi AB (556034-4581) vilket i sin tur ägs av Tekniska Verken i Linköping AB (TVL). Enligt gällande bolagsordning utgör föremålet för bolagets verksamhet att *”att tillhandahålla och administrera den renhållningsverksamhet som kommuner genom Miljöbalken och Renhållningsförordningen har skyldighet att ombesörja och /eller som varje kommun i särskild ordning har beslutat om. Bolaget kan också äga och förvalta samt utveckla fast och lös egendom i form av anläggningar för avfallsbehandling*.

- lagring, återvinning, transport och omlastning av avfall. Bolaget kan ock- så driva annan därmed förenlig verksamhet t ex renhållnings- och återvinningstjänster mot industri, förvaltning och näringsliv”.
- [15] Se Konkurrenskommissionens utredning KKO 05-031.
- [16] Tekniska Verken i Linköping AB förvärvade under våren 2005 från Vattenfall AB en fjärrvärmerörelse i Kisa. I förvärvet ingick fjärrvärmesystemet i centrala Kisa, och panncentralen vid Vårgårdsskolan. De största fjärrvärmekunderna är Bostadsstiftelsen Kindahus och Kinda kommun. Därutöver finns ett flertal privata fastigheter i centrala Kisa som är anslutna till fjärrvärmerna.
- [17] TVL har även avtal avseende renhållning (förbränning av hushållsavfall) för Katrineholms kommun, Söderköpings kommun, samt i Ydre kommuns räkning.
- [18] Östgöta Correspondenten, debattartikel den 29 augusti 2005, rubricerad ”Därför ska badet skötas av Tekniska Verken”, undertecknad av kommunstyrelsens ordförande, respektive borgmästare i Linköpings kommun.
- [19] Konkurrensverket, KKV, Dnr 530/93 samt SOU 1995:105 sid. 226-227.
- [20] Den av regeringen tillsatta Kommunalrättskommittén behandlade frågan i betänkandet "*Kommunala bolag och andra särskilda rättssubjekt för kommunal verksamhet*" (SOU 1965:40). När det gäller fakultativ kommunal verksamhet fanns det enligt kommittén stort utrymme för kommunala insatser genom bolag i den mån själva kompetensfrågan var klar. Enbart den omständigheten att ett visst område var specialreglerat i något hänseende behövde enligt kommitténs uppfattning inte utesluta användning av kommunala bolag. - Beträffande de specialreglerade verksamhetsområden där det fanns föreskrifter om att verksamheten skulle handhas av viss kommunal nämnd eller styrelse (socialvård, sjukvård, undervisning) fann kommittén att inte ens på dessa områden var en bolagsform helt utesluten.
- [21] Enligt förarbetena till kommunallagen (prop. 1990/91:117, s. 160 ff.) bör ändamålet med verksamheten fastställas i bolagsordningen, men ändamålet kan även fastställas på annat sätt, genom t.ex. ägardirektiv eller dylikt.
- [22] 1975 års aktiebolagslag upphör per den 1 januari 2006 och ersätts då av nya aktiebolagslagen (2005:551). Bestämmelser om föremålet för bolagets verksamhet regleras genom 3 kap. 1 § i den nya lagen.
- [23] Se prop. 1990/91:117 s.54).
- [24] Lindqvist, Kommunala befogenheter, fjärde upplagan 1993, sid 83 och 86 f.; Paulsson m.fl. Den nya kommunallagen, 1992, sid. 148 f; Ds 1992:111, Kommunerna som företagsledare, sid. 21.
- [25] Av 7 kap. 1-2 §§ ellagen (1997:857) följer att ett kommunalt företag i vilket en kommun ensam innehar samtliga aktier eller där kommunen bestämmer tillsammans med någon annan, utan hinder av kommunallagens bestämmelse om anknötning till kommunens område eller dess medlemmar, utanför kommunens område får bedriva (1.) produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet, eller (2.) nätverksamhet (däribland fjärrvärmeverksamhet) i geografisk närhet till företagets nätverksamhet inom kommunen i syfte att uppnå en ändamålsenlig nätverksamhet.
- [26] Ett förslag om utvidgning av den kommunala kompetensen till att omfatta all fjärrvärme har framförts i den statliga s.k. fjärrvärmeutredningens betänkanden: ”Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden” (SOU 2005:33) samt ”Skäligt pris på fjärrvärme” (SOU 2004:136). Enligt utredningens förslag skall ett begränsat undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen införas i lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem (fjärrvärmelagen), med innebörden att fjärrvärmeverksamhet på samma sätt som elhandel skall tillåtas få bedrivas utanför kommunernas område. Utredningsförslaget har ännu inte resulterat i någon proposition, som förelagts riksdagen och än mindre lett till någon ändring av gällande lag. Huvudregeln är således fortfarande att kommunal fjärrvärmeverksamhet inte tillåts utanför den egna kommunens område, annat än i ringa utsträckning.
- [27] Enligt lagen (1996:637) om försöksverksamhet med rätt för kommunala aktiebolag att bedriva uppdragsverksamhet inom viss trafik enligt yrkestrafiklagen (1998:490) får ett kommunalt aktiebolag driva sådan linjetrafikverksamhet som avses i 2 kap.1 § andra stycket yrkestrafiklagen, utan att verksamheten har sådan anknötning till kommunen, landstinget eller dess medlemmar som avses i 2 kap. 1 § kommunallagen. Undantaget är begränsat i tiden och upphör, om annat inte förordnas, per den 1 januari 1996.